

Dalibor KEKIĆ,
Dane SUBOŠIĆ¹

UDK: 341.456
Bibliid 0025-8555, 61(2009)
Vol. LXI, br: 1-2, str: 141-162
Izvorni naučni rad
Mart 2009.

POLICIJSKA DIPLOMATIJA

APSTRAKT

Policijska diplomatija se prvi put javila u međunarodnim odnosima početkom XX veka. Organizovani kriminal i terorizam su pojave koje su dovele do uspostavljanja međunarodne policijske saradnje krajem XIX veka. Policijska saradnja se u poslednje vreme proširila. Izrazi policijski ataše i oficir za vezu se koriste za istu funkciju, ali postoje četiri ključne razlike među njima. Policijski ataše ima strogo diplomatska ovlašćenja i uživa diplomatske privilegije, ovu dužnost obavlja na neodređeno vreme, to je njegov profesionalni posao i on predstavlja međunarodnog subjekta koji ga je postavio na tu dužnost. Oficir za vezu nema takva ovlašćenja, to nije njegov profesionalni posao i obavlja ga na određeno vreme.

Ključne reči: policijska diplomatija, organizovani kriminal, terorizam, policijska saradnja, policijski ataše

UVOD

U savremenom sagledavanju međunarodnih odnosa, diplomatija postaje vojište privilegovano ne samo za školovane, već prevashodno bogate. Usloznavanjem odnosa između država, uticajem „složene međuzavisnosti”, diplomatija stiče status nauke po sebi, te iz nje izviru mnogolike

---

1 Dalibor Kekić, stručni saradnik na Kriminalističko-policijskoj akademiji, Zemun, Dr Dane Subošić, docent na Kriminalističko-policijskoj akademiji, Zemun.

naučne discipline. Ako sagledamo nastanak npr. vojne diplomatije, videćemo da je začetak diplomatije uopšte, vezan za nju. Postoje mnogobrojni primeri da je diplomatija stara koliko i država. Vojna diplomatija imala je kontinuirani nastanak, razvijala se kao deo opšte diplomatije. Tako je Napoleon poslao kapetana La Granža da bude drugi sekretar u ambasadi u Beču. Period od 1810. do 1852. godine je period pojave legalnih, stalnih vojnih diplomatskih predstavnika. U okviru vojne diplomatije na vrhu, najveći značaj ima diplomatska aktivnost ministra odbrane, jer je on ključna figura oružanih snaga i njegove posete redovno otvaraju i zatvaraju mogućnosti za razvoj diplomatskih odnosa.

Tako je diplomatija helenskih država npr. utemeljila Opšti kongres grčkih država 448. godine pre nove ere. Na njima je raspravljano o bitnim pitanjima od zajedničkog interesa svih grčkih država-polisa, o obezbeđenju slobodne morske plovidbe, utvrđivanju mira u celoj Heladi i obnovi razrušenih hramova u pohodu Persijanaca.

U starom Rimu postojala je Carska kancelarija koja je rukovodila diplomatijom. Izuzetno mesto u organizovanju diplomatije i diplomatskom opštenju i rukovođenju diplomatskim izaslanicima pripadalo je caru Klaudiju. Carska kancelarija je primala i slala diplomatske predstavnike. Takvim pristupom diplomatskim poslovima, proširio se uticaj i izvan evropskog kontinenta, sežući i do granica kineskog carstva.

Od tih prvih, simplicizovanih oblika diplomatske aktivnosti do danas, diplomatija je uznapredovala. „Račvanjem globalne strukture”,² došlo je do uvećanja inventara diplomatskih odnosa. Diplomate nisu više sastavni deo državnih, već i nedržavnih subjekata. Naime, članovi pojedinih nevladinih organizacija zadobijaju određene privilegije i imunitete, kao da su akreditovani predstavnici svojih država. Naravno, zemlja u kojoj se određena nevladina organizacija nalazi, to čini kao čin dragovoljnosti. Ona pripadnicima NVO dodeljuje ta svojstva, kada je ugled NVO u svetu visoko kotiran.

S druge strane, nagli razvoj međunarodnih organizacija u poslednjih pola veka stvorio je čitavu armiju diplomata koji ne predstavljaju svoje države, kao oni u klasičnoj diplomatiji, nego rade u svojstvu funkcionera i službenika međunarodnih organizacija kao udruženje država. Za razliku od „klasičnih diplomata”, neki autori ih nazivaju i diplomaidnim osobljem (prof. Bartoš), ili službenicima međunarodnih organizacija – međunarodni službenici (Stevan

---

2 James Rosenau, “The Dinamism of a Turbulent World”, in: Michale Klare, Yogesh Chandrani, *World Security*, Third Edition, St. Martin’s Press, New York, 1998, p. 19.

Dorđević i Miodrag Mitić), dok po međunarodnopravnoj doktrini i nauci o diplomatiji poslednjih godina, sve se više prenebregava ta razlika, uvršćujući takve međunarodne službenike u kategorije diplomata, odlikovanih pojedinim specifičnostima u mehanizmu postavljenja, odgovornostima, funkcijama, imunitetima i privilegijama. Status i privilegije međunarodnih funkcionera i službenika, raznoliki su u zavisnosti od međunarodne organizacije.³ Odgovornost „pravih” diplomata je isključivo usredotočena prema državi čiji su predstavnici, a drugih prema organizaciji koja ih je izabrala i postavila i za čije ciljeve delaju.

Posmatrano sa istorijske tačke gledišta, prvi oblici organizovanog kriminala datiraju još krajem XIX stoleća u Evropi. U Italiji su uočeni obrisi „konstantno uspostavljanje veza između pojedinaca i privrednika u različite kriminalne tvrtke, obuhvatajući prodaju i raspodelu kocke, drogu, iznude, reketiranje i lihvarstvo.”⁴ U Americi, period pojave organizovanog kriminala se vezuje za pojavu prohibicije, međutim, pojedini izvori pripisuju tu pojavu devetnaestom veku u vreme indikacije kocke i prostitucije.

Razvojem međunarodnog kriminala, time i terorizma, naterao je države da razmatraju i pitanja otvaranja diplomatskih misija, čiji će predstavnik biti profesionalni policijski službenik, a sve u cilju suzbijanja i sprečavanja tih pošasti. Do početka devedesetih, sve policijske službe imale su težnju da se međunarodna saradnja ostvaruje preko jednog centra, ili makar da centar bude upoznat sa tim kontaktima. Sasvim razumljivo, budući da se pojam suvereniteta razumevao u svetlu Vestfalskog mira iz 1648. godine.⁵ Želja da se sarađuje u ovoj oblasti potiče još s kraja devetnaestog stoleća.

Tako je Međunarodni kongres o zatvorima održan u dva navrata u Frankfurtu 1846. i 1857, i u Briselu 1847, ali je imao karakter međunarodnog panela, gde nisu bili naročito zastupljeni predstavnici vlasti. Učešće vlada uvećano je na kongresu u Štokholmu 1878. godine. Isto tako, održana je Međunarodna antianarhistička konferencija u Rimu 1898. godine, koja je za cilj imala ugušivanje međunarodnih anarhističkih pokreta.

---

3 Opširnije u: Stevan Dorđević i Miodrag Mitić, *Diplomatsko i konzularno pravo*, Službeni list SRJ, Beograd, 2000.

4 Poznati nazivi za njih su: “*The Mafia*” i “*The Family*”. O ovim organizacijama videti u: Elaine Cassel, Daouglas A. Bernstein, *Criminal Behavior*, Allyn and Becon, Boston, 2001, p. 269.

5 O savremenom razumevanju suvereniteta videti u: Vesna Knežević-Predić, *OGLED O SUVERENOSTI: Suverenost i Evropska unija*, Institut za političke studije, Beograd, 2001, str. 5-86.

Otada, pa do današnjih dana, razvoj policijske diplomatije tekao je u smeru razvoja, prvenstveno multilateralnih, tek potom bilateralnih odnosa. Dakle, razvoj ovog vida diplomatije je antitetičan u odnosu na ostale. Ako pogledamo istoriju diplomatije, postojali su primordijalni bilateralni oblici diplomatskog opštenja između država. S druge strane, razvoj policijske diplomatije koincidira razvoju međunarodnog kriminala i terorizma. Predstavnici država, boreći se sa ovim bezbednosnim problemima, okupljali su se na organizovanim sastancima kako bi ih prevazišli i uskladili svoje zajedničko dejstvo. Zatim su, što zbog teritorijalne blizine, što zbog sličnih problema, bilateralno razmenjivali svoje tzv. oficire za vezu, kako bi problem bio rešavan na valjan način.

DEFINISANJE POJMA POLICIJSKA DIPLOMATIJA

Pre no što pokušamo išta reći o policijskoj diplomatiji, neophodno je definisati, a time i omeđiti pojam policijska diplomatija. Reč diplomatija potiče od grčke reči *diplo, diploma* – presaviti, akt suverena presavijen na dvoje. Ona označava „višeznačnu reč koja, između ostalog, znači skup lica koje jedan subjekat međunarodnog prava šalje drugom u službenom svojstvu radi njegovog predstavljanja i vršenja određenih zadataka. Prema tome, taj naziv etimološki označava ispravu, koju diplomata nosi sa sobom prilikom odlaska na dužnost u inostranstvo.”⁶

Ova definicija može poslužiti kao polazište za razradu i utvrđivanje pojma policijske diplomatije. Diplomatski odnosi su odnosi između dve države, koji se uspostavljaju njihovom uzajamnom saglasnošću. Saglasnost o uspostavi diplomatskih odnosa može biti u različitim formama: usmena saglasnost, razmena nota ili pisama, zajedničko saopštenje, međunarodni ugovor. U celokupnom silestvu definicija diplomatije upotrebićemo samo neke od njih.

Diplomatija je veština, jer se stiče obukom i radom; jednovremeno je i profesija, zanat, sa specifičnim karakterom posla, načinom rada i vlastitim pravilima; ona je i naučna disciplina, nauka, kao što je to međunarodno pravo, međunarodni odnosi i sl.⁷ Različiti aspekti diplomatije uzrokuju njene različite definicije. Neke od njih upravo su:

---

6 Milan Milošević, *Sistem državne bezbednosti*, Policijska akademija, Beograd, 2001, str. 148.

7 Miodrag Mitić, *Diplomatija (delatnost, organizacija, veština, profesija)*, Zavod za izdavanje udžbenika i nastavna sredstva, Beograd, 1999, str. 8.

Š. de Martens: „Veština da se naređuje, upućuje, rukovode i prate politički pregovori i ugovde sa punim poznavanjem stvari... nauka o spoljnim odnosima i poslovima država.”⁸

Kalvo: „Nauka o odnosima koji postoje među raznim državama, onako kako ističu iz njihovih uzajamnih interesa, iz načela međunarodnog prava i iz ugovora i konvencija.”

Gefken: „Diplomacija je nauka i veština međunarodno-pravnog zastupanja i internacionalnog saobraćaja.”⁹

„Diplomacija je državna organizacija koja služi za održavanje međunarodnih odnosa, za predstavljanje poglavara i države u inostranstvu, za zaštitu državnih interesa i prava građana u stranim državama, a poverena jednom kadru činovnika koji su ispunili izvesne uslove i poseduju specijalno znanje u umešnost, stečene naročitom spremom i praktičnim iskustvom.”¹⁰

„Diplomatija je primena inteligencije i takta na vođenje oficijelnih odnosa između vlada nezavisnih država.”¹¹

„Diplomatija je vođenje međunarodnih odnosa pre pregovorima nego silom, propagandom i implementacijom prava.”¹²

„Diplomatijom se smatra menadžment odnosa između država i između država i drugih aktera”, kao i „savetovanje, uobličavanje i sprovođenje spoljne politike.”¹³

Miodrag Mitić, pak, smatra da „...ona označava spoljnopolitičku delatnost države u odnosu na druge subjekte međunarodnog prava i međunarodnih odnosa – države i od njih osnovane međunarodne organizacije. Diplomacija kao delatnost mnogo je širi pojam od diplomatije kao organizacije, jer obuhvata mnogo širi krug subjekata, a ne samo diplomatsku službu države, koja je, po pravilu, svedena na ministarstvo inostranih poslova i diplomatska i konzularna predstavništva.”¹⁴

---

8 Gl. Geršić, „Diplomacija i diplomate”, u: Đorđe N. Lopičić (prir.), *Diplomatija (zbornik radova)*, IP „Vaša knjiga”, Beograd, 2006, str. 71-5.

9 Ibidem.

10 Pavle Karović, „Definicija diplomacije”, u: Đorđe N. Lopičić (prir.), *Diplomatija (zbornik radova)*, IP „Vaša knjiga”, Beograd, 2006, str. 77-90.

11 Chas. W. Freeman, *The Diplomat's Dictionary*, Unated States Institute for Peace Press, Washington 1997, p. 70.

12 G. R. Berridge, *Diplomacy, Theory and Practice*, London-New York-Munich, 1995, p. 1.

13 R. P. Barston, *Modern Diplomacy*, London, 1996, p. 1.

14 Miodrag Mitić, *Diplomatija (delatnost, organizacija, veština, profesija)*, op. cit., str. 7.

Upravo u ovoj predhodnoj rečenici, možemo utemeljiti i pokušati naći izvorno polazište za definisanje policijske diplomatije. Naime, diplomatija vremenom zadobija šire značenje. Ne možemo ga vezivati samo za postojanje ministarstva inostranih poslova, već i za druga ministarstva. Tako, u ovom slučaju, moramo ga vezati i za ministarstvo unutrašnjih poslova.

Reč policija ima svoje korene u latinskom jeziku *politia* (civilna administracija), koja opet potiče od grčke reči (*politeia, polis – πόλις*), što znači grad – država. Reč policija, prvi put počinje se koristiti u Engleskoj, 1841. godine. Policiju čine organi i izvršioc i ovlašćeni da ispunjavaju zakon, održavaju javni red i društveni poredak zakonitom upotrebom sile.¹⁵ Policiju bi trebalo definisati kao složen sistem profesionalnog tipa, koji je organizovan radi održavanja javnog reda i poretka u društvu i koji je u te svrhe snabdeven zakonskim ovlašćenjima i potrebnim sredstvima, uključujući i sredstva prinude.¹⁶ Švarc i Miler tvrde da je policija „specijalizovana naoružana sila koja se nepotpuno ili potpuno rabi za ispunjavanje propisa.”¹⁷

Takođe, ukoliko želimo odrediti istraživačko, ali isto tako polje delatnosti koju obavlja policijska diplomatija, moramo navesti i koji su to poslovi za koje je ovlašćena policija:

- zaštita života, prava, bezbednosti i nepovredivosti osobe,
- zaštita imovine,
- sprečavanje i otkrivanje krivičnih dela, prestupa i prekršaja,
- traganje za počiniteljima krivičnih dela, prestupa i prekršaja i njihovo dovođenje nadležnim organima,
- nadzor i upravljanje saobraćajnim prometom,
- poslovi sa strancima na temelju zakona,
- nadzor i osiguranje državne granice,
- drugi poslovi određeni zakonom.¹⁸

Pored ovih poslova, naročito je važno pomenuti i borbu protiv organizovanog kriminala i terorizma, koji su u suštini i osnova za saradnju policija različitih država i međunarodnih organizacija. Iz svega navedenog,

15 Internet, 30/12/07, <http://en.wikipedia.org/wiki/Police>.

16 Bogoljub Milosavljević, *Nauka o policiji*, Policijska akademija, Beograd, 1997, str. 17.

17 Shwartz and Miller, “Legal Evolution and Societal Comp...”, in: *American Journal of Sociology*, VOL 70, 1964, p. 161.

18 Internet, 30/12/07, <http://hr.wikipedia.org/wiki/Policija>.

možemo doseći do obrisa definicije o policijskoj diplomatiji. Odatle, policijsku diplomatiju možemo predstaviti kao lanac mera i postupaka u upućivanju policijskih službenika i organa iz jednog međunarodno priznatog subjekta (međunarodno priznata država, zvanična međunarodna organizacija) u drugi u službenom svojstvu, koji pritom, poseduju određene imunitete i privilegije u međunarodnom subjektu u okviru kojeg se akredituju, pri čemu izvršavaju zadatke od važnosti za suprostavljanje, sprečavanje i borbu protiv međunarodnih izazova, rizika i pretnji bezbednosti.

Ako samerimo, koji bi to oblik diplomatije najviše odgovarao za usporedbu, to bi dakako, bila vojna diplomatija. Pojava vojnih misija je prethodila otvaranju vojno-diplomatskih predstavništava. Vojne komisije se obrazuju za konkretna pitanja iz domena međudržavnih odnosa vojne prirode.¹⁹ Opšta praksa da otvaranje vojno-diplomatskih predstavništava sledi posle otvaranja diplomatskih predstavništava ne bi se mogla prihvatiti i kao načelo, jer postoje i slučajevi koji su obrnuti. Takvi slučajevi u diplomatiji su retki, a mogli bi se svesti na stanja kod narodnooslobodilačkih pokreta kada se još dok rat i borbena dejstva traju kod komandi pokreta upućuju vojne misije koje su prethodnica uspostavljanju diplomatskih odnosa.

Za policijsku diplomatiju to očevidno ne važi, jer policijske misije se šalju kada je u pitanju međunarodni protektorat ili kada je u pitanju međunarodno priznata država. Takav slučaj imamo na prostorima bivše SFRJ (BJRM, Bosna i Hercegovina, Kosovo i Metohija). Takođe, otvaranje policijsko-diplomatskih predstavništava u obliku kakav je vojno-diplomatsko predstavništvo do sada nije zabeležen u praksi.

Bečka konvencija predviđa obaveznu notifikaciju-objavu dolaska, preuzimanja ili prestanka funkcije vojnom diplomati, diplomatskom predstavniku, članovima njihovih porodica i administrativno-tehničkom osoblju. Vojni atašei i šefovi vojnih misija obavezni su da izvrše notifikaciju kod ministarstva odbrane, preko protokola ministarstva inostranih poslova.²⁰

Postavlja se pitanje da li policijsku diplomatiju možemo okarakterisati kao paradiplomatiju ili pseudodiplomatiju budući da ona nema svoje jasno određenje i nije regulisana nikakvim univerzalnim međunarodnim sporazumom. Jedino se možemo osloniti na Bečku konvenciju o konzularnim odnosima o pitanju pasoša i sl. što matično pripada organima unutrašnjih poslova.

---

19 Milan Zečević, *Vojna diplomatija*, Vojnoizdavački i novinski centar, Beograd, 1990, str. 96.

20 Ibid., str. 104.

Kako konvencija o uređenju policijskoj diplomatiji nije do sada donesena, tako nisu uređeni ni policijsko-diplomatski odnosi između subjekata međunarodnog prava. Sledstveno tome, nisu utvrđeni ni značenje pojma policijsko-diplomatskog predstavnika, tj. policijskog atašea.

POLICIJSKI ATAŠE VS. OFICIR ZA VEZU

Kako bismo lakše utvrdili šta obuhvata agendu poslova koje pripadaju policijskom atašeu (oficir za vezu), potrebno je utvrditi koje to ciljeve treba ispuniti jedna diplomatska misija. Ukoliko uporedimo sa vojnim diplomatama uvidećemo da je ostala praksa da predstavnici vojnih diplomata odgovoraju svojoj službi, što je većma i danas. Bilo je pokušaja da se to prevaziđe i da se to centralizuje pod ambasadorom. Na primer, to je pokušao Džimi Karter, ali do današnjih dana to nije izmenjeno. Funkcije diplomatske misije na osnovu člana 3 Bečke konvencije o diplomatskim odnosima, naročito se uviđaju u:

- a) predstavljanju države koja akredituje kod države kod koje se akredituje;
- b) zaštiti u državi kod koje se akredituje interesa države koja akredituje i njenih građana u granicama koje dozvoljava međunarodno pravo;
- c) pregovaranju s vladom države kod koje se akredituje;
- d) obaveštavanju svim dozvoljenim sredstvima o uslovima i razvoju događaja u državi kod koje se akredituje i podnošenju izveštaja o tome vladi države koja akredituje;
- e) unapređenju prijateljskih odnosa i razvijanju privrednih, kulturnih i naučnih odnosa između države koja akredituje i države kod koje se akredituje.

Konzulat često vrši funkciju organa unutrašnjih poslova (ili organa ovlašćenog za upravne unutrašnje poslove), odnosno, vizno-pasoške službe, koja je ovlašćena da državljanima države imenovanja izdaje putne isprave, da produžava njihovo važenje, zamenjuje novim i vrši u tom smislu sve radnje koje su inače ovlašćeni organi u državi imenovanja.²¹ Dakle, konzulat često puta preuzima ulogu svojstvenu organu ovlašćenom za upravne unutrašnje poslove, ali za potrebe ne samo sopstvenih građana (poslovi putnih isprava), već i građana akreditovane države (izdavanje viza). Ovde se već vidi da je uloga policijskog atašea neophodna, jer bi provere putnih isprava i njihovih posednika bile mnogo brže.

Države-članice jedne međunarodne organizacije univerzalnog svojstva, ustrojavaju stalne misije, čije su funkcije, između ostalog:

---

21 Miodrag Mitić, *Diplomatsko i konzularno pravo*, op. cit., str. 98.

- obezbeđenje predstavljanja države imenovanja pri organizaciji;
- održavanje veza između države imenovanja i organizacije;
- vođenje pregovora sa organizacijom i u okviru organizacije;
- upoznavanje sa delatnošću organizacije i podnošenje izveštaja o tome vladi države imenovanja;
- obezbeđenje učešća države imenovanja u delatnostima organizacije;
- zaštita interesa države imenovanja u odnosu na organizaciju;
- rad na ostvarivanju ciljeva i načela organizacije saradnjom sa organizacijom i u okviru organizacije.

Diplomata je onaj, koji radi kao zvanični i stalni organ u spoljnim međunarodnim poslovima, a diplomatičar je onaj koji se specijalno i stručno zanima čitanjem i ispitivanjem isprava, diploma, javnih dokumenata itd. ma koje vrste i sadržine, ispituje njihovu starost, smisao i autentičnost.²² Ako sledimo primer, i policijski diplomata radi kao zvanični i stalni organ u međunarodnim poslovima, s tim što je njegovo delovanje usmereno, prvenstveno, na saradnju između država i međunarodnih organizacija u borbi protiv međunarodnog organizovanog kriminala i terorizma, ali i drugih oblika ugrožavanja bezbednosti.

Šta to diplomatu čini diplomatom? To su prevashodno njegovi imuniteti i privilegije, koji su zagarantovani Bečkom konvencijom. Od XVI veka zasnovane su tri teorije o diplomatskim imunitetima. Najstarija govori o ličnom predstavniku monarha – lični izaslanik. Ona se temelji na mišljenju da se prema diplomatskom predstavniku treba ophoditi kao da je reč o suverenu lično. Oskrne ove teorije su vremenom ojačale kada suverenitet biva vezan za naciju, a ne za monarha. Druga teorija o eksteritorijalnosti u osnovi se zalaže za pravilo da predstavništvo, rezidencija i osoblje trebaju biti sagledavani kao da su na teritoriji države imenovanja. Sada se na eksteritorijalnost ambasade gleda kao nešto jedva više od fikcije. Treća teorija „funkcionalne neophodnosti”, i danas je predominantna i postojeća, sugerše to da teoretsko obrazlaganje diplomatskog imuniteta nalazimo u činjenici da je diplomatski imunitet potreban za obavljanje diplomatske funkcije.²³

Pod imunitetom se u prvom redu podrazumeva oslobođenje, odnosno izuzeće u međunarodnom pravu u konkretnom slučaju od jurisdikcije organa

22 Gl. Geršić, „Diplomacija i diplomate”, op. cit., str. 72.

23 Zoran Veljić, *Diplomatski protokol*, Službeni list, Diplomatska akademija, Beograd, 2004, str. 228.

teritorijalne države, države prijema. Pod povlasticama, odnosno privilegijama, smatraju se razne pogodnosti koje se daju diplomatskim misijama i njihovom osoblju u državi prijema.²⁴

Budući da je veliki broj policijskih diplomata vezan za međunarodne policijske organizacije (kasnije ćemo to utvrditi), neophodno je razumeti i njihove izvore za uživanje u imunitetima i privilegijama. Naime, pojavom prvih međunarodnih organizacija, postavljeno je pitanje kako se odnositi prema osoblju, koje radi za međunarodne organizacije.

Međunarodnim funkcionerima (ili diplomatskim osobljem) se obično smatraju službenici međunarodnih vladinih organizacija. Dok su diplomatske privilegije ustanovljene da bi zaštitile diplomatu od teritorijalne jurisdikcije države prijema, međunarodne privilegije moraju jemčiti nezavisnost međunarodnih organizacija od nadležnosti ma koje države, uključujući i matičnu državu zvaničnika međunarodne organizacije. Diplomata ostaje državljanin zemlje odašiljanja, dok je međunarodni zvaničnik izuzet od ma koje teritorijalne vlasti. Diplomatske privilegije i imuniteti temelje se na principima suvereniteta države imenovanja (akreditacije) i reciprociteta, a privilegije i imuniteti međunarodnih zvaničnika proističu direktno iz imuniteta međunarodnih organizacija.²⁵

Konkretan primer za međunarodnog policijskog funkcionera, možemo temeljiti na Policijskoj misiji EU u Bosni i Hercegovini (European Union Police Mission – EUPM). Osoblju ove policijske misije, zagaranтовani su sve privilegije i imuniteti kao i bilo kojem diplomatskom zvaničniku, kako bi mogli u potpunosti izvršavati zadatke. Dodatno, osoblje ove misije, zbog trenutnog međunarodno-pravnog statusa Bosne i Hercegovine, ali i poslova za koje su postavljeni, imaju i veće privilegije, nego ustaljeni diplomatski predstavnici.²⁶

Reč ataše potiče od francuske reči *attaché*, što znači na rad dodeljeni službenik nekog poslanstva, npr. kod vojske, u ovom slučaju policije. U skladu s tim reč ataširati isto potiče of francuske reči *attacher*, što znači pridati, dodeliti na rad.²⁷ Pojam policijskog atašea nije nov na ovim prostorima. Svojevremeno, u Jugoslaviji između dva svetska rata, postojali su izaslanici za

---

24 Stevan Đorđević, Miodrag Mitić, *Diplomatsko i konzularno pravo*, op. cit., str. 106-7.

25 Zoran Veljić, op. cit., str 229.

26 “COUNCIL JOINT ACTION of 11 March 2002 on the European Union Police Mission (2002/210/CFSP)”, *Official Journal of the European Communities*, 13. 03. 2002. L 70.

27 Milan Vujaklija, *Leksikon stranih reči i izraza*, (jubilarno izdanje), Prosveta, Beograd, 1996/97, str. 83.

policijska pitanja i saradnju i u samoj Jugoslaviji, ali ih je Jugoslavija slala u druge zemlje. Tako npr. Mihailo Banković, bio je izaslanik Kralja za pitanja suzbijanja međunarodnog kriminaliteta u Beču. Stoleće ranije, ondašnjim predstavnicima policijskog izaslanstva bilo je posve jasno da”...na osnovu sasvim konkretnih slučajeva, videćete šta znači za našu polic. službu ova brza uzajamna saradnja jednog Polic. Predstavnika susedne Države, i u koliko je ona od važnosti za suzbijanje kriminaliteta, ako se pravilno i marljivo vrši.”²⁸

Položaj i delatnost policijskog atašea Banković određuje:

- a) „Njihov položaj imao bi se izravnati sa ostalim činovnicima Poslanstva, i uživati iste prerogative kod dotične Države, koje ona čini i ostalim činovnicima Poslanstva.
- b) Polic. Atašei bili bi naročito predstavljeni, akreditovani kod dotičnog Ministarstva Unutrašnjih Dela, i Glavne Policijske Direkcije, tako da sva njihova direktna saopštenja i prepiska koju bi imali sa pomenutim nadležstvima, ima istu važnost kao i verbalne note koje upućuje Poslanstvo preko Ministarstva Spoljnih Poslova, i koji na taj način vrše jedan nepotreban zaobilazni put, kada se tiče čisto policijskih predmeta.
- c) Funkcija polic. Atašea ima se ograničiti na čisto kriminalno-policijsko polje,
- d) ministarstvo kod kojeg bi ataše bio ataširan da olakšaju rad atašeu raznim povlasticama, u granicama kurtoazije,
- e) da svaka država, prema svom nahođenju, ima pravo uskratiti gostoprimstvo, ako bi se isti kompromitovao ili prešao granice dozvoljenog”.²⁹

Po njegovom mišljenju, takav ataše predstavlja uštedu u budžetskom smislu. Policijski ataše treba da bude viši policijski činovnik koji bi pored redovne plate dobijao i dodatak u zavisnosti od države gde je ataširan. Kancelarijski izdaci bi bili mali. Krediti koje bi koristio ataše bili bi iskorišćeni, jer bi obilato bili pokriveni hvatanjem i predupređenjem zločina. Ovo je, veli Banković, ušteda u vremenu i administrativnim izdacima, čija oskudica je često puta upropastila i najveće krivične predmete. U to vreme Banković je bio policijski predstavnik naše zemlje u Beču, gde je svoje predstavnike imala Italija, Mađarska, Rumunija i Čehoslovačka.³⁰

28 Mihailo Banković, „Policijski atašei”, *Policija*, br. 17-18, 1923. god. str. 667.

29 Mihailo Banković, „Policijski atašei” (nastavak), *Policija*, br. 19-20, 1923. god. str. 739-40.

30 Ibid., str. 740.

U današnje vreme prepliću se dva naziva za takvog policijskog činovnika, policijski ataše i oficir za vezu. U čemu je razlika? Prvo jasno je da bi policijski ataše, kao takav, trebao biti ataširan u drugoj zemlji od strane ministarstva inostranih poslova, naravno, na predlog ministarstva unutrašnjih poslova i morao bi uživati određene diplomatske imunitete i privilegije, poput vojnog atašea. Preciznije bio bi sastavni deo ambasade. Da li bi direktno odgovarao akreditovanom ambasadoru svoje zemlje ili ministru, odnosno ministarstvu unutrašnjih poslova svoje zemlje, to bi zavisilo od uređenja svoje države. Drugo, kao i vojni ataše, policijski ataše bi bio poslat na neodređeno vreme (od strane države ili univerzalne međunarodne organizacije) za vršenje određenih poslova. Policijski ataše bi u potpunosti imao pravo da predstavlja međunarodni subjekt koji ga je uputio, bilo da se tu radi o redovnim ili nezvaničnim skupovima i aktivnostima u međunarodnom subjektu u kojem je ataširan. Budući da je diplomatija veština, jer se stiče obukom i radom; jednovremeno je i profesija, zanat, sa specifičnim karakterom posla, načinom rada i vlastitim pravilima, policijski ataše bi morao te poslove izvršavati kao osnovnu aktivnost, profesiju. Ovde, kao poslednju karakteristiku policijskog atašea uvodimo profesionalizam.

Oficiri za vezu su, za naše prostore, po mišljenju nekih stručnjaka za bezbednost, možda novost. To su policijski službenici koji su upućeni u drugu zemlju kako bi sa dotičnom policijom saradivao po pitanju borbe protiv kriminala i terorizma. Osnovna funkcija oficira za vezu je posredovanje i ojačavanje saradnje između organa unutrašnjih poslova dveju država, premda u pojedinim prilikama može biti direktno angažovan u policijskoj akciji. Ova kategorija u suštini ima, gledajući iz ugla međunarodne saradnje i odnosa, podjednaku razinu i dodirne tačke sa kategorijom vojnih atašea, iako do sada nije postavljena na podjednake međunarodnopravne temelje.

Institucija oficira za vezu najvećma je regulisana u određenim međunarodnopravnim regionalnim i bilateralnim propisima i ugovorima. U okviru univerzalnih konvencija, ovaj prerogativ se po prvi put nalazi u Konvenciji UN protiv nezakonitog prometa opojnim drogama i psihotropnim supstancama (1998). U okviru člana 9e navodi se mogućnost uspostavljanja oficira za vezu kao uzdizanja saradnje stručnjaka i članova policije u svrhu usklađivanja nadležnih službi i agencija.

Konvencijom o primeni Šengenskog sporazuma (1990) sankcionisana je razmena i detaširanje oficira za vezu kako bi se uspostavila saradnja putem razmene informacija, asistiranjem u krivičnopravnoj oblasti ili u kontroli

granica. Konvencijom o EUROPOLU 1995. utvrđeno je da države članice moraju postaviti bar po jednog oficira za vezu u sedište organizacije.

Status oficira za vezu je raznolik. Nekada su oni sastavni deo ambasada i pod komandom ambasadora. Iz toga ne proizilazi nužno da je radno mesto u ambasadi i da su izuzetno određeni kao njen deo tokom izvršavanja svojih zadataka. Američke službe nasuprot tome imaju ne pojedinačne oficire za vezu, već celokupne biroe koji delaju više-manje inokosno. Postoje i takvi slučajevi kada oficir za vezu svoje radno mesto vezuju za policijsku službu zemlje gde su poslati, a ne u ambasadi. To je uglavnom praktikovano tamo gde postoji visok stupanj političke saglasnosti, Odatle, Nemačka i Francuska i Nemačka i Švajcarska imaju politiku međusobnog inkorporiranja oficira za vezu u ustanovama policija prijateljske zemlje. Slična praksa implementirana je i na TREVI grupu.

Najbrojniji oficiri za vezu su oni koji su specijalizovani za određene službe, posebno za borbu protiv narkotika. Tu su i druge vrste za razmenu ovih organa: terorizam, falsifikovanje novca, ali i sudska policija, državna policija i sl. U domenu javne bezbednosti najrazgranatiju mrežu agenata ima DEA. Oficira za vezu u svetu ima, po nekim proračunima preko dve hiljade sa tendencijom rasta. Postoje i profesionalna udruženja ovakvih oficira. Tako u Tajlandu postoji Zajednica stranih oficira za vezu u borbi protiv prometa droga (Foreign Anti-Narcotic Community).³¹

Pojedine države poput nordijskih, detaširaju zajedničkog oficira za vezu koji obavlja dužnost za pet zemalja (Švedska, Norveška, Island, Finska, Danska). Oni se nalaze u ambasadi ili konzulatu svoje države, jedino ako zemlja-domaćin ne ponudi neku „primamljivu lokaciju”. Oni se predstavljaju kao „nordijski oficiri za vezu za opojne droge”, ali obavljaju i druge dužnosti. Predstavljanje drugih država karakteristično je i za zemlje potpisnice Šengenskog sporazuma, kada oficir za vezu jedne države-potpisnice može obavljati dužnost za drugu, ali u trećim zemljama.

Osobe koje rade u stalnim organima mnogih međunarodnih policijskih organizacija, svrstavaju se u kategoriju međunarodnih službenika. U međunarodnom pravu označene su kao osobe koje „izvršavaju neku međunarodnu funkciju na osnovu ovlašćenja zainteresovanih država ili na osnovu odluke neke međunarodne organizacije”. U INTERPOL-u, osoblju

31 *Second Ministerial Conference on Drug Trafficking Routes From Afghanistan*, Internet, 03/01/08, <http://www.centcom.mil/sites/csacnswg/Paris%20Pact%20Information/09%20%20Observations%20and%20Recommendations%20Paris2-Moscow1.doc>.

Generalnog sekretarijata i regionalnih biroa potvrđene su privilegije i imuniteti u zemljama gde su sedišta ili regionalni birovi. Službenici EUROPOL-a imaju sličan status.

Međutim, shvatanje pojma suverenitet se počelo menjati. Širenje kriminala, uticalo je da se razvonila potreba za neposrednom saradnjom između policijskih službi, što je imalo za posledicu da ta saradnja nadiđe postojeće fomalne okvire, ali i da nametne decentralizaciju u kontaktima između policija u svetu. Ove tendencije bile su potrekljene sporošću i neefikasnošću centralizovanim načinima saradnje.

Konkretno, potreba za saradnjom u oblasti borbe protiv organizovanog kriminala i terorizma vremenom je postala pravilo. Predsednik Ruske Federacije je dekretom, u avgustu 2007. godine, doneo odluku da se pri ruskim ambasadama u svetu upute oficiri za vezu (policijski atašei) sa zadatkom saradnje u borbi protiv transnacionalnog kriminala.³² Oficir za vezu za borbu protiv prometa opojnih droga Ekvador je postavio u sklopu svoje vojne misije u SAD.³³ Isto tako i Francuska je postavljala policijske oficire za vezu pri svojim ambasadama u državama u kojima je to smatrala za neophodno, kao npr. u Nigeriji.³⁴ Pored toga, i međunarodni terorizam je uticao da saradnja između država bude bliska i neposredna. Ministarstvo spoljnih poslova Ujedinjenog kraljevstva je, u svrhu borbe protiv terorizma, počelo sa osnivanjem instituta policijskih atašea u državama za koje se smatra da su uporište tog bezbednosnog problema. Tako, Komitet za spoljne poslove predlaže, kako bi pomogo vladi Alžira, da pošalju akreditovanog policijskog atašea u tu zemlju, radi lakšeg suprotstavljanja terorizmu.³⁵

Ako pogledamo primer naše zemlje, uvidećemo da policijski oficiri za vezu nisu podjednako tretirani, odnosno nisu postavljeni na isti nivo. Trenutno se u Srbiji nalazi dvanaest oficira za vezu, dok Srbija u inostranstvu ima samo dvojicu. Pojedini oficiri za vezu, poput nemačkog, imaju sve privilegije i imunitete, dok ih, recimo, grčki ne poseduje. Nivo saradnje grčkog oficira za vezu možemo porediti sa nivoom kulturne saradnje. Srbija je, dok je trajalo Svetsko prvenstvo u fudbalu, npr, imala svog oficira za vezu i to privremenog

32 *Putin Sets Up Police Attaché Positions in Russian Embassies*, Internet, 02/01/08, http://www.kommersant.com/p-11273/r-500/police_will_join_diplomats/.

33 Internet, 02/01/08, <http://www.emador.org/military.htm>.

34 Internet, 02/01/08, http://www.ambafrance-ng.org/articlephp3?id_article=331.

35 *Foreign Policy Aspects of the War Against Terrorism*, Sixth Report of the Foreign Affairs Committee, Internet, 06/01/08, <http://www.fco.gov.uk/Files/kfile/Cm6590.pdf>. p. 21.

karaktera koji je dužnost obavljao dok je ta sportska manifestacija trajala, koji je po povratku u Srbiju nastavio da obavlja svoje redovne aktivnosti.

Na osnovu svega iznesenog, možemo utvrditi sledeće: oficir za vezu nije uvek sastavni deo ambasade, već ga ministarstvo unutrašnjih poslova ili međunarodna organizacija može poslati da neposredno saraduje sa nadležnim ministarstvom u zemlji postavljenja ili međunarodnoj organizaciji. Oficir za vezu ne mora biti postavljen na neodređeno, već može biti i na određeno vreme (unapred utvrđeno). Pored toga, oficir za vezu ne mora uvek i u svakoj situaciji da predstavlja međunarodni subjekt koji ga je poslao, bilo na zvaničnim, bilo nezvaničnim skupovima. Najposle, oficir za vezu ne mora biti profesionalnog tipa, dakle, policijskom službeniku to ne mora uvek biti zanimanje. Dakle, ne postoje jasno utvrđeni uzusi za određenje pojma oficir za vezu.

Do sada smo uglavnom pominjali međunarodnu policijsku saradnju, ne utvrdivši šta je to i kakve oblike saradnje imamo. Stoga, naredni deo ovog saopštenja posvećen je navedenoj vrsti saradnje.

MEĐUNARODNA POLICIJSKA SARADNJA

Od pojave prvih oblika saradnje policija u XIX veku, od kongresa u Štokholmu 1878, gde je pledirano za razmenu policijskih objava o traženim licima, preko Međunarodnog aranžmana protiv trgovine belim robljem 1904. i Međunarodne konvencije o suzbijanju pravljenja lažnog novca 1929, saradnja je dovela do Jedinственe konvencije o drogama 1961, Konvencije UN protiv nezakonitog prometa opojnim drogama i psihotropnim supstancama 1988, itd. Danas u svetu postoji toliko međunarodnih policijskih organizacija i bilateralnih sporazuma između policija različitih država, da je to postao amalgam, gde često dovodi do preplitanja i nesporazuma između različitih međunarodnih subjekata.

Multilateralna diplomatija (saradnja) je kako se tvrdi fenomen XX veka, mada koreni datiraju još iz stare Indije i „grčko-persijskog sveta” u IV veku pre nove ere. Sve do osnivanja Društva naroda za nju se može reći da je bila monopol velikih sila. Puni zamah, multilateralala je zadobila pojavom Ujedinjenih nacija, kada je poslednjih decenija prethodnog veka, dostigla razinu potpune univerzalnosti, tako da su sve članice međunarodne zajednice, makar formalno, dobile mogućnost da sudeluju u većem broju vidova multilateralne diplomatije na univerzalnom nivou. Ta tendencija se pojavila i na regionalnom nivou (OEBS, Savet Evrope). U skladu s tim tekao i je razvoj

međunarodnih policijskih organizacija. Neke od njih su i dalje pod uticajem velikih sila, dok druge imaju demokratski pristup i učešće u radu.

Multilateralnom saradnjom utvrđuju se norme i pravila ophođenja između policija u međunarodnom saobraćaju. Bez ovakve saradnje, ne može zamisliti borba protiv organizovanog kriminala. Članice multilateralne saradnje se staraju o zajedničkim imeniteljima i mehanizmima kojima se organizuju međunarodni policijski odnosi. Time se podupire i razvitak bilateralnih odnosa, u zavisnosti od spremnosti zemalja da u njima sudeluju.

Postoje različite definicije šta to predstavlja međunarodnu policijsku saradnju. Budimir Babović smatra da se "...međunarodna policijska saradnja može označiti kao organizovano delovanje policija pojedinih država na međunarodnom planu",³⁶ a da se međunarodni policijski odnosi "...posmatraju kao odnosi koji se na međunarodnom planu uspostavljaju između policijskih organa i institucija različitih država u cilju izvršavanja zadataka koji se pred njih postavljaju u vezi borbe za održavanje javnog reda i protiv kriminala kao jednog od aspekata narušavanja javnog poretka."³⁷

Kategorije međunarodne policijske saradnje su:

- razmena informacija,
- preuzimanje radnji za račun vlasti strane države,
- zajedničke akcije sa policijskim organima druge države,
- „kontrolisane isporuke” droge, i
- tehnička pomoć i saradnja.³⁸

U celokupnom konglomeratu međunarodne policijske saradnje i policijskih odnosa, pojedine međunarodne policijske organizacije vremenom su zadobile kvalitet univerzalnosti (Interpol), druge to nikad neće ni postati, a pojedine su regionalnog karaktera.

Interpol je najveća svetska policijska organizacija koja okuplja 186 država-članica. Organizacija je stvorena 1923. godine i omogućava prekograničnu policijsku saradnju, uz davanje potpore i pomoći svim organizacijama, vladama i službama čiji je zadatak suzbijanje i sprečavanje međunarodnog kriminala. Na čelu organizacije se nalazi predsednik i generalni sekretar, čija je funkcija koordinisanje akcija i stvaranje čvrstog vođstva. Glavni organ je Generalna

---

36 Budimir Babović, *Policijska diplomatija*, NEA, Beograd, 1997, str. 101.

37 Ibid., str. 68.

38 Ibid., str. 70.

skupština, koja se sastaje jednom godišnje i koju čine delegati iz svih država-članica. Izvršni komitet se sastoji od 13 članova, predsednika, 3 potpredsednika i 9 delegata, koji moraju predstavljati sve regione. Generalni sekretarijat se nalazi u Lionu, što predstavlja administrativni deo Interpola. Službenici iz više od 80 zemalja rade u njemu, a službeni jezici su: francuski, engleski, španski i arapski. Sekretarijat ima svojih 6 regionalnih departmana i to u: Argentini, El Salvadoru, Keniji, Tajlandu i Zimbabveu, kao i svog oficira za vezu u UN u Njujorku. Svaka članica Interpola ima na svojoj teritoriji nacionalne ogranke i oni čine Nacionalne centralne biroa. Posebnu grupu čine savetnici koji se nalaze u okviru Izvršnog komiteta, čije imenovanje potvrđuje Generalna skupština.

Međunarodni subjektivitet Interpola potvrđen je međunarodnim ugovorima i sporazumima. Prvi takav je zaključen između Saveta Evrope i Interpola, razmenom pisama generalnih sekretara dve organizacije, februara 1960. Interpol je zaključio nekoliko ugovora sa pojedinim vladama. Pored Ugovora između Interpola i Vlade Republike Francuske koji se odnosi na Interpol i privilegije i imunitete na teritoriji Francuske. Interpol je sa drugim zainteresovanim vladama zaključio slične ugovore za svoje regionalne centrale u Harareu, Buenos Airesu i Abidžanu i ugovor o privilegijama i imunitetima biroa u Bangkoku. O učešću Interpola kao međunarodne organizacije i njenog prava da zaključuje međunarodne ugovore potvrđuje i Konvencija o pravu ugovora između država i međunarodnih organizacija ili između međunarodnih organizacija (1986).

Do ratova na prostoru bivše SFRJ, u Saveznom sekretarijatu za unutrašnje poslove Jugoslavije radilo je zasebno odeljenje za saradnju sa inostranim organima bezbednosti. Odeljenje je ustrojeno 1975. godine i brojalo je 5-6 zaposlenih. U istom periodu, jugoslovenska policija imala je svoje predstavnike u nekoliko država, većma nesvrstanih i vanblokovskih, a one su imale svoje predstavnike u Beogradu. Danas, nosilac saradnje sa drugim policijama u Srbiji je *Biro za međunarodnu saradnju* i nalazi se u sastavu kabineta ministra unutrašnjih poslova.

Kanadska policija ima veoma širok spektar međunarodne saradnje i to utvrđuje Specijalna uprava za službe u inostranstvu preko koje se ostvaruje kompletna međunarodna saradnja. Oficiri za vezu su upućeni u dvadesetak zemalja, a status im je rešen memorandumom o razumevanju zaključenim između Kraljevske žandarmerije i ministarstva inostranih poslova. U Francuskoj se nalazi Služba za međunarodnu policijsko-tehničku saradnju koja je samostalni organ u sklopu Generalne direkcije nacionalne policije. U neformalnim krugovima nazivaju je „ministarstvom inostranih poslova policije”.

Po obimu i sudelovanju u međunarodnoj saradnji, FBI ima značajnu ulogu. U okviru njega se nalazi Kancelarija za veze i međunarodne poslove (OLIA – Office of Liaison and International Affairs) čiji je sržni zadatak da se brine o izvođenju „Programa atašea za zakonitost” agenata FBI. Program je započeo 1986. godine. Atašei za pitanja zakona nalaze se u sastavu osoblja ambasada „prijateljskih država”, a ataše može neposredno sprovesti istragu u stranoj državi, kada je to neophodno. Za angažovanje takve vrste potrebna je saglasnost ambasadora SAD i nadležnih vlasti matične zemlje.³⁹

Grupa Pompidu je nastala na predlog tadašnjeg predsednika Francuske 1971. Bavi se borbom protiv proizvodnje i prometa droga. Nastala je u okviru EEZ. Sedište organizacije je u Strazburu. Sve do 1984. njom je predsedavao Francuz, nakon toga predsednik se bira. Ovo nije isključivo policijska institucija, jer u okviru nje učestvuju službenici različitih profesija. Pompidu je otvoren za sve države članice Saveta Evrope. U svakoj državi određeni su tzv. konzistentni korespondenti, čiji je zadatak da pripremaju sastanke ministara i brinu o izvođenju programa rada. U tu svrhu održavaju sastanke dva puta godišnje.

Grupa TREVI (Terrorisme, Radicalisme, Extremisme et Violence Internationale – Međunarodni terorizam, radikalizam, ekstremizam i nasilje) je osnovana 1975. godine u okviru Saveta Evrope na samitu u Rimu 1-2. decembra, na predlog Velike Britanije. TREVI je bio posledica međudržavnih sastanaka o terorizmu između 1971. i 1972. godine. Ova organizacija radi po principu radnih grupa i ima ih ukupno 5. Službenici-seniori, pripremaju izveštaje za sastanke ministara unutrašnjih poslova, koji se organizuju dva puta godišnje, u junu i decembru. Tzv. TREVI ‘trojka’ čine službenici-seniori, i menjaju se po principu rotacije, u zavisnosti od toga u kojoj državi EU se održava sastanak.⁴⁰ Nastanak TREVI bio je promptan, jer je u to vreme bilo puno terorističkih akata i talačkih situacija, a Interpol nije bio kadar odgovoriti zahtevima evropskih policija. Kasnije je pridodata i borba protiv organizovanog kriminala, koja je potvrđena „Pariskom poveljom” iz 1989. godine.⁴¹ Grupa je pojačala rad nakon potpisivanja Šengenskog sporazuma, jer je razvila mrežu oficira za vezu, ne samo u sklopu država EU, već i van njih. U

---

39 *Document Security (Justice Can Improve Its Controls Over Classified and Sensitive Documents)*, Internet, 26/12/07, <http://www.gao.gov/cgi-bin/getrpt?GAO/GGD-93-134>.

40 Tony Bunyan, *Trevi, Europol and the European State*, Internet, 29/12/07, <http://www.statewatch.org/news/handbook-trevi.pdf>. pp. 4-6.

41 *TREVI*, Internet, 04/01/08, <http://en.wikipedia.org/wiki/TREVI.htm>.

trećim zemljama TREVI je organizovao obavljanje poslova ne samo za svoju zemlju, nego i druge države članice Šengenskog sporazuma.

U okviru Konvencije o implementaciji Šengenskog sporazuma (1990), postoje odredbe o institucionalizaciji oficira za vezu i harmonizaciji politike i prakse u tom delokrugu. Konvencija daje podsticaj u tome, dok države to regulišu bilateralnim sporazumima. Osnova njihove misije leži u činjenici da nemaju jurisdikciju na inokosno preduzimanje mera u državi prijema i da prenose obaveštenja i pružaju pomoć. Detaširanje je na određeno ili neodređeno vreme. Konvencija otvara mogućnost međusobnog obaveštavanja o svim pitanjima zasnovanih ugovorom i dostavljanja konkretnih obaveštenja na zahtev druge strane ili na sopstveni. Pravo prekograničnog gonjenja odnosi se na osobe koje su u bekstvu iz zatvora ili su uhvaćene u teškom krivičnom delu koje predviđa ekstradiciju. Pravo prekograničnog praćenja i posmatranja mogu koristiti pripadnici policijskih službi, ali su ponaosob utvrđeni za svaku državu. Potrebno je za ovu delatnost saglasnost druge strane, ali u hitnim slučajevima ne mora.

Konvencijom o Europolu stvorena je organizacija za policijsku saradnju u okviru EU, neka vrsta „evropskog FBI”. Ugovorom o EU, potpisanom u Maastrichtu 1992. godine, članom K.1 šestog poglavlja, podupreta je ideja o stvaranju Evropske policijske kancelarije (European Police Office, Europol). Konvencija o Europolu potpisana je u Kanu juna 1995. godine. Preteča ovoj kancelariji bila je Jedinica za narkotike Europol (EDU – Europol Drugs Unit) oformljena na ministarskom sastanku TREVI grupe. Najbitniji deo EDU su oficiri za vezu (ELO – European Liaison Officers) koje Jedinica upućuje u države članice. Jedna zemlja može poslati veći broj takvih predstavnika. Umreženim kompjuterskim sistemom, svaki oficir za vezu ima direktan kontakt sa informaričkim sistemom vlastite države, i, trenutno može izvršiti određene provere.⁴²

ZAKLJUČAK

Uspostavljanjem prvih diplomatskih odnosa između država, javila se potreba za profesionalnim predstavnicima, direktnim izaslanicima sizerena. Vremenom, pojavom građanskih država i promenom razumevanja pojma suvereniteta, diplomata postaje predstavnik svoje države i naroda, štiteći interese vlastite države u državi u koju je upućen. Vremenom, kako su se države počele okupljati na različitim konferencijama, zbog rešavanja zajedničkih problema, stvaraju se i međunarodne organizacije, što vezujemo za XIX vek. U to vreme, javljaju se i prve međunarodne policijske organizacije.

---

42 Tony Bunyan, *Trevi, Europol and the European State*, op. cit., pp. 6-7.

Na osnovu celokupnog korpusa definicija o diplomatiji, policijsku diplomatiju možemo predstaviti kao lanac mera i postupaka u upućivanju policijskih službenika i organa iz jednog međunarodno priznatog subjekta (međunarodno priznata država, zvanična međunarodna organizacija) u drugi, u službenom svojstvu, koji pritom poseduju određene imunitete i privilegije u međunarodnom subjektu u okviru kojeg se akredituju, pri čemu izvršavaju zadatke od važnosti za suprostanavljanje, sprečavanje i borbu protiv međunarodnih izazova, rizika i pretnji. U današnje vreme koriste se dva termina za policijskog službenika, koji obavlja poslove prekogranične policijske saradnje – policijski ataše i oficir za vezu. Razlika između ova dva termina je sledeća: policijski ataše mora posedovati određene imunitete i privilegije (još uvek nisu utvrđeni univerzalnom konvencijom) i upućuju se na neodređeno vreme; oficir za vezu ne iziskuje automatski potrebu za imunitetima i privilegijama i može biti poslat da obavlja zadatak na određeno vreme; budući da je policijski ataše diplomata, on mora uvek predstavljati međunarodni subjekat koji ga je poslao bilo na zvaničnim ili nezvaničnim skupovima, a i njegovo radno mesto je profesionalno-osnovno; oficir za vezu ne mora uvek predstavljati svoju državu ili organizaciju i to ne mora da mu bude osnovno radno mesto.

Budući da je međunarodna policijska saradnja organizovano delovanje policija pojedinih država na međunarodnom planu, početkom prethodnog stoleća, stvaraju se prve međunarodne policijske organizacije. Neke od njih su univerzalnog, neke regionalnog karaktera, a neke su ostale u obliku inicijative. U nekim državama, postoje celokupni departmani koji se bave policijskom saradnjom, dok su kod drugih one tek u povoju. Interpol, Europol, Šengenski ciklus, Pompidu grupa ili TREVI grupa imaju gusto razvijene mreže oficira za vezu, kao i kancelariju u okviru kojih deluju. Takođe, neke države, Francuska, Kanada ili SAD u okviru svojih nacionalnih policija imaju razvijenu mrežu oficira za vezu i policijskih atašea, kako bi bolje sarađivale u borbi protiv savremenih oblika organizovanog kriminala i terorizma. Neke države, kao što je Srbija, tek treba da stvaraju takvu mrežu.

LITERATURA

1. Bogoljub Milosavljević, *Nauka o policiji*, Policijska akademija, Beograd, 1997.
2. Budimir Babović, *Policijska u svjetskom poretku*, NEA, Beograd, 1997.
3. Chas. W. Freeman, *The Diplomat's Dictionary*, Unated States Institute for Peace Press, Washington 1997.

4. "COUNCIL JOINT ACTION of 11 March 2002 on the European Union Police Mission (2002/210/CFSP)", *Official Journal of the European Communities*, 13. 03. 2002. L 70.
5. Document Security (Justice Can Improve Its Controls Over Classified and Sensitive Documents), Internet, <http://www.gao.gov/cgi-bin/getrpt?GAO/GGD-93-134> 26/12/07.
6. Elaine Cassel, Daouglas A. Bernstein, *Criminal Behavior*, Allyn and Becon, Boston, 2001.
7. *Foreign Policy Aspects of the War Against Terrorism*, Sixth Report of the Foreign Affairs Committee, Internet, <http://www.fco.gov.uk/Files/kfile/Cm6590.pdf>. p. 21, 06/01/08.
8. Gl. Geršić, „Diplomacija i diplomate”, u: Đorđe N. Lopičić (prir.), *Diplomatija (zbornik radova)*, IP „Vaša knjiga”, Beograd, 2006, str. 71-5.
9. G. R. Berridge, *Diplomacy, Theory and Practice*, Third Edition, Palgrave, Basingstoke, London-New York-Munich, 2005.
10. Internet, <http://www.emador.org/military.htm> 02/01/08.
11. Internet, http://www.ambafrance-ng.org/articlephp3?id_article=331 02/01/08.
12. James Rosenau, "The Dinamism of a Turbulent World", in: Michael T. Klare, Yogesh Chandrani (eds.), *World Security*, Third Edition, St. Martin's Press, New York, 1998, pp. 18-35.
13. Mihailo Banković, „Policijski atašei”, *Policija*, br. 17-18, 1923. god. str. 665-9.
14. Mihailo Banković, „Policijski atašei” (nastavak), *Policija*, br. 19-20, 1923. god. str. 739-42.
15. Milan Milošević, *Sistem državne bezbednosti*, Policijska akademija, Beograd, 2001.
16. Milan Vujaklija, *Leksikon stranih reči i izraza*, (jubilarno izdanje), Prosveta, Beograd, 1996/97.
17. Miodrag Mitić, *Diplomatija (delatnost, organizacija, veština, profesija)*, Zavod za izdavanje udžbenika i nastavna sredstva, Beograd, 1999.
18. Pavle Karović, „Definicija diplomacije”, u: Đorđe N. Lopičić (prir.), *Diplomatija (zbornik radova)*, IP „Vaša knjiga”, Beograd, 2006, str. 77-90.
19. *Police*, Internet, <http://en.wikipedia.org/wiki/Police> 30/12/07.

20. *Putin Sets Up Police Attaché Positions in Russian Embassies*, Internet, http://www.kommersant.com/p-11273/r-500/police_will_join-diplomats/02/01/08.
21. P. Vasiljević, *Kreću oficiri za vezu*, Internet, <http://www.novosti.rs/code/navigate.php?Id=1&status=jedna&vest=138252> 02/03/09.
22. R. P. Barston, *Modern Diplomacy*, Addison-Wesley Longman Ltd, London, 1997.
23. *Second Ministerial Conference on Drug Trafficking Routes from Afghanistan*, Internet, <http://www.centcom.mil/sites/csacnswg/Paris%20Pact%20Information/09%20%20Observations%20and%20Recommendations%20Paris2-Moscow1.doc> 03/01/08.
24. Stevan Đorđević i Miodrag Mitić, *Diplomatsko i konzularno pravo*, Službeni list SRJ, Beograd, 2000.
25. Shwartz Miller, “Legal Evolution and Societal Comp...”, *American Journal of Sociology*, VOL 70, 1964, pp. 154-67.
26. Tony Bunyan, *Trevi, Europol and the European State*, Internet, <http://www.statewatch.org/news/handbook-trevi.pdf> 29/12/07.
27. *TREVI*, Internet, <http://en.wikipedia.org/wiki/TREVI.htm> 04/01/08.
28. Vesna Knežević-Predić, *OGLED O SUVERENOSTI: Suverenost i Evropska unija*, Institut za političke studije, Beograd, 2001.
29. Zoran Veljić, *Diplomatski protokol*, Službeni list, Diplomatska akademija, Beograd, 2004.

Dalibor KEKIĆ, Dr. Dane SUBOŠIĆ

POLICE DIPLOMACY

ABSTRACT

Police diplomacy is one of the most interesting issues of the contemporary international relations. Sources of this issue comes at the beginning of XX century. Organized criminal and terrorism influenced on appearance of international police cooperation at the end of XIX century. Police cooperation has enlarged last years. Terminus police attaché and liason officer are used for the same purpose, but there are four key distinctions between them.

Key words: Police diplomacy, international relation, organized criminal, terrorism, police cooperation, police attaché